

Datum
2022-01-28Dariennr
2021/4752
Er referens
M2021/01413Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
susanne.classon@regeringskansliet.se
m.rattssekretariatet@regeringskansliet.se

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2008/99/EG av den 19 november 2008 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser

Skogsstyrelsen har tagit del av rubricerade remiss från Miljödepartementet om förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2008/99/EG av den 19 november 2008 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och lämnar i första hand synpunkter på de förslag som berör Skogsstyrelsens verksamhets- och ansvarsområden.

Synpunkter

Skogsstyrelsen instämmer i att EU:s timmerförordning (EUTR) inte har fått något stort genomslag, vilket kan förklaras av nuvarande utformning av EUTR och implementeringen som inte varit enhetlig inom EU. Därför är det positivt att EU-kommissionen föreslår gemensamma regler för straff och implementering. Det sistnämnda kan också bidra till att det blir konkurrens på mer lika villkor på EU-marknaden då det inte blir möjligt att placera virkesprodukter i ett land med svag implementering och låga straff.

Att det föreslagna direktivet definierar olaglig avverkning som ett miljöbrott för i förlängningen skogsvårdslagen närmare miljöbalken, eftersom villkoren för avverkning i mångt och mycket regleras i skogsvårdslagen. För övrigt kan en konsekvens vara att vad som är straffbart enligt de mer allmänt hållna miljörelaterade bestämmelserna, till exempel 12:6 miljöbalken vars faktiska innebörd vid skogsbruk är något oklar, utvidgas och därmed bör förtydligas. För övrigt kan en konsekvens vara att det straffbara området utvidgas till att innefatta mer allmänt hållna miljörelaterade bestämmelser än idag, som 12:6 miljöbalken, vars tillämplighet i skogsbruket då kan behöva förtydligas om bristande efterlevnad blir straffbart. Vad som är brottsligt enligt EUTR påverkas inte direkt av förslaget till direktiv, men det ökade fokuset på vad som är lagligt respektive olagligt i kombination med ökade möjligheter för allmänhet att agera (till exempel till följd av artikel 14) kan sannolikt minska utrymmet för att definiera virke som lagligt avverkat.

Skärpta och enhetliga straff skulle ge mer tyngd åt EUTR och ha ett stort signalvärde samt betona att olaglig avverkning och miljöbrott inte är accepteras i samhället. De skärpta reglerna för vad som ska bedömas som

miljöbrott är också positiva i den meningen att de kan avskräcka och förebygga att misstag begås på grund av ouppmärksamhet.

Samtidigt är det oklart vilka konsekvenserna blir då EUTR kommer att ersättas med en förordning om avskogning eller utarmning av skogar vars nuvarande förslag är betydligt mer genomgripande för det svenska skogsbruket än EUTR. Enligt förslaget till avskogning eller utarmning av skogar ökar dock kraven på den som släpper ut timmer på marknaden, särskilt avseende spårbarhet, vilket ökar risken att miljöbrott av mer formell karaktär, utan faktisk påverkan på miljön, kan begås i skogsbruksverksamhet och hos timmerimportörer.

I direktivet saknas reglering kring hur olagliga produkter ska hanteras. Ska produkterna konfiskeras och i så fall hur länge, ska de destrueras, skickas tillbaka till ursprungslandet eller till valfritt land utanför EU eller ska de skänkas till välgörande ändamål?

I direktivet saknas även reglering kring uppdagade brister i verksamhetsutövarnas system för tillbörlig aktsamhet. Den absoluta majoriteten av tillsynsärenden idag rör snarare brister i systemet än att en produkt kan fastställas som innehållande olaglig träråvara. Detta faktum förbises.

Principen "do-no-harm-principle" är framtagen av Europaparlamentet, vilket innebär att ekonomiska aktiviteter som orsakar mer skada på miljön än vad som kan motiveras av vinsterna för samhället inte kan anses hållbara.

Bland annat innebär det bevarande av naturresurser och respekt för sociala och mänskliga rättigheter. EU ska sträva mot en minskad klimatpåverkan, hållbar användning och skydd av vatten, fokus på återanvändning och återvinning av resurser, förebyggande och kontroll av föroreningar, samt skydd och återställande av biologisk mångfald och ekosystem. Direktivet ser ut att ligga i linje med denna princip.

Synpunkter på de olika artiklarna

Artikel 3.2

I artikeln framgår att det är en straffbar handling då ett brott begåtts av grov oaktsamhet. Det finns ingen definition för vad detta innebär, men det skulle kunna få konsekvenser för hur mänskliga misstag ska bedömas om det till exempelvis saknas en giltig avverkningsanmälan.

Artikel 3.5

Slår fast att medlemsstaterna ska se till att deras nationella lagstiftning anger att bland annat bevarandestatus för den berörda faunan eller florans ska beaktas vid bedömningen av huruvida kvantiteten är försumbar eller icke-försumbar

I EU-domstolens förhandsavgörande den 4 mars 2021 i de förenade målen C-473/19 och C-474/19 (Skydda skogen-avgörandet) kom uttalanden rörande den svenska tillämpningen av detta begrepp. Av förhandsavgörandet framgår att bevarandestatusen saknar betydelse avseende bedömningen om gärningen är förbjuden enligt artskyddsbestämmelserna (brottslig eller ej).

Förhandsavgörandet motsäger dock inte att bevarandestatusen kan tillmätas betydelse vid bedömning av ett brotts/avvikelses allvar så som det uttrycks i artikel 3.5.

Artikel 5, 6 och 7

En betydande straffskärpning, som om de blir verklighet, kräver en revidering av nuvarande straffregleringar i svensk lagstiftning.

Utöver böter listas ett antal andra sanktioner i artikel 5 som kan användas enskilt eller i kombination med annat straff. Det skulle kunna få stora konsekvenser för den enskildes möjligheter att bedriva affärsverksamhet och verka i samhället.

Artikel 8

Artikeln förtydligar vilka försvårande omständigheter som ska tas med vid ett åtal. Flertalet av dessa saknas i nuvarande svenska lagstiftningen varför en revidering av dessa krävs även här.

Artikel 10

Möjligheterna för en behörig myndighet att frysa eller konfiskera intäkter och hjälpmedel är något som idag inte finns i svenska lagstiftningen.

Artiklarna 15-22

Innehåller bestämmelser om hur EU-kommissionen ska säkerställa en effektiv och enhetlig implementering av direktivet i alla medlemsstater, samt att alla länder deltar aktivt i samarbeten och vid utbyte av data och statistik. Det kommer även ställas högre krav på kompetens och utbildning, finansiering och samarbete mellan olika myndigheter inom landet. Idag har implementeringen skilt sig åt mellan medlemsländerna vilket inneburit att effekterna av EUTR är olika.

Det finns också krav på en nationell strategi för att bekämpa miljöbrott samt att problemen uppmärksammas på olika sätt, till exempel i form av informationskampanjer riktade till allmänheten. Skogsstyrelsen bedömer att det kommer att behövas mer resurser och att direktivet ställer ökade krav på nätverkande och samarbete över myndighetsgränser jämfört med idag.

Data som de behöriga myndigheterna för EUTR rapporter in till kommissionen varje år är inte heller enhetlig, vilket försvårar en jämförelse mellan länder och ger upphov till missvisande statistik. Det är därför bra att detta ses över som föreslås i artikel 21.

Det är välkommet med mer gränsöverskridande tillsynsverksamhet, även om det kommer innebära ökade utmaningar rent praktiskt. Framför allt gäller det vid tillsyn av importörer. Det skulle också vara välkommet med ett utökat samarbete mellan olika behöriga myndigheter inom landet.

I detta ärende har generaldirektör Herman Sundqvist, beslutat och Stefan Karlsson, utredare varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också

tillförordnad enhetschef Anna-Clara Sjöström, verksjurist Lars Hansson och skoglig handläggare Jennie Sverker.

Herman Sundqvist

Stefan Karlsson

Kopia till

Belinda Christensen

Lars Hansson

Stefan Karlsson

Göran Rune

Lena Sandell

Jennie Sverker

Anna-Clara Sjöström

David Ståhlberg

Registratur